

Degerfors kommun
kommun@degerfors.se

2018-12-18
1 (21)
Dnr-2018:6291

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid Stora
Vallaskolan i Degerfors kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Stora Vallaskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men lämnar framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Stora Vallaskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Att rektorn tillsammans med personalen analyserar kunskapsresultaten med syfte att dels hitta vad som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen, dels få underlag till hur undervisningen kan utvecklas för att höja kunskapsresultaten.
- Att rektorn leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att undervisningen utvecklas så att elevernas inflytande på undervisningen i högre grad omfattar ämnets innehåll.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ser till att lärarna på skolan har ett gemensamt förhållningssätt för att skapa studiero samt ändamålsenliga metoder för att upprätthålla och vid behov återställa ordning i klassrummet.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor följer upp och analyserar att lärarnas bedömning och betygssättning av elevernas kunskaper är likvärdig.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 22 maj 2019** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping.
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2018:6291) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling. 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet genom att skapa förutsättningar för lärarna att samverka. Undervisningens genomförande och värdegrundsarbetet följs upp på flera sätt och rektorn följer upp förutsättningarna för undervisningen samt fördelar resurser. Skolans kunskapsresultat följs också till vissa delar upp och analyseras men analysen av orsakerna till resultaten är begränsad. Det bedrivs inte heller något strategiskt jämställdhetsarbete på skolan och rektorn har inte försäkrat sig om att varje lärare och all personal verkar för att jämställdhetsperspektivet genomsyrar skolans undervisning och arbete.

Ledning och organisation

Rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet genom att skapa förutsättningar för lärarna att samverka. Rektorn beskriver att hen har skapat förutsättningar för ett kollegialt samarbete och lärande genom att skapa mötesforum. Skolan har exempelvis arbetslag som arbetar med elevärenden, skolutveckling och skolans arbetsplan. De har ämneslag vars syfte är att skapa en likvärdighet i undervisning och bedömning. De har också arbetsplatsträffar och elevhälsans möten. Rektorn uppger att hen inte regelbundet deltar på arbets- och ämneslagskonferenser men leder och följer upp arbetet genom att läsa protokoll och annat material från forumen. Rektorn leder och följer också upp arbetet med arbetsplanen genom att läsa arbetslagens månadsrapporter, ställa frågor till arbetslagen och följa upp svaren.

Det finns forum för personalens samverkan, men rektorn har i egenskap av pedagogisk ledare, inte försäkrat sig om att det lärande som sker i kollegiet också ger avtryck i undervisningen. Av intervjuerna med rektorn, lärare och elevhälsan framgår att arbetet med att etablera en lärande kultur på skolan och säkerställa den kompetens som behövs för att förstå och omsätta lärandeuppdraget också främjas genom att den pedagogiska personalen har deltagit och deltar i Skolverkets olika kompetenssatsningar. I år arbetar skolan med Skolverkets specialpedagogik för lärande. Däremot framgår av intervjuerna att skolan inte har följt upp om skolans tidigare kompetensutvecklingsinsatser som exempelvis Skolverkets matematiklyft och läslyftet, har gjort avtryck i själva undervisningen.

Det finns utrymme att förbättra skolans introduktion av obehöriga lärare. Rektorn berättar att de brukar tilldela utbildade lärare en mentor som är en formellt utbildad lärare som bland annat ska ge stöd i planering, genomförande av undervisning och bedömning. Av intervju med lärare och rektor framkommer att det inom ett visst ämne endast arbetar två obehöriga lärare, vilket har lett till svårigheter med att skapa ett aktivt mentorskap. Av lärarintervjun framgår att de obehöriga lärarna inte har fått någon tydlig introduktion i planering, genomförande av undervisning och bedömning men att de har blivit introducerade till skolans förhållningssätt. Mycket av skolans arbets- och förhållningssätt finns också nedskrivet.

Uppföljning och analys

Rektorn följer upp förutsättningarna för undervisningen och fördelar resurser. Rektorn beskriver att hen använder olika underlag från lärare, specialpedagog och övrig elevhälsa för att se om hen på ett övergripande organisatorisk plan, behöver förändra något för att förbättra förutsättningarna för lärarnas undervisning. Till exempel om rektorn uppmärksammar att en klass har många elever i behov av särskilt stöd eller många elever med betyget F då undersöker hen om något behöver förändras exempelvis om några resurser behöver kopplas till klassen. Lärarna berättar att de också följer upp resursfördelningen samt vilket utfall det ger, på ämneskonferenser. Lärarna uppmanas också av ledningen, att påtala eventuella förändringar av behovet.

Värdegrundsarbetet och undervisningens genomförande följs också upp på flera sätt. Rektorn uppger att hen följer upp att värdegrundsarbetet genomsyrar undervisningen bland annat genom elevenkäter och genom månadsrapporter från arbetslagen. Normer och värden följs också upp i skolans kvalitetsrapport. Läsåret 2017/18 följdes disciplinära åtgärder, kränkande behandling och resultat från elevenkät samt att skolans plan mot kränkande behandling uppfyller skollagens krav, upp i skolans kvalitetsrapport. Av intervjuer framgår vidare att rektorn följer upp undervisningen bland annat genom spontana samtal med elever, elevråd och medarbetarsamtal men

också genom uppföljning av arbetsplanen, protokoll från ämneslagsmöten och genom att se vad lärarna lägger ut på skolans lärplattform. Som underlag har rektorn också de elevutvärderingar som några lärare skickar in till honom och de lektionsobservationer som rektorn, biträdande rektorn och specialpedagogen genomförde under föregående läsår och som hade fokus på studieron. Lärarna berättar att de efter lektionsobservationerna fick en kort feedback men att det inte var några sammanfattande tankar om undervisningens kvalitet som presenterades och diskuterades generellt på skolan. Lärarna berättar vidare att rektorn, biträdande rektorn och specialpedagogen inte hann att besöka alla lärare förra året.

Skolans kunskapsresultat följs till vissa delar upp och analyseras men analysen av orsakerna till resultaten behöver utvecklas. Rektorn och lärarna beskriver att den huvudsakliga analysen av elevernas kunskapsresultat görs av lärarna inför skolans kvalitetsrapport. Lärarna lämnar in analyser av kunskapsresultaten i varje ämne samt eventuella skillnader mellan könen och ger förslag på hur de framöver ska arbeta vidare. I den senaste kvalitetsrapporten (läsåret 2017/18) saknades emellertid analysen av kunskapsresultaten helt för några ämnen och de analyser som rektorn får från lärarna och som redovisas i rapporten handlar i de flesta fall om eleverna och deras prestation/motivation/ambition och mindre om lärarnas eget arbete, berättar rektorn. Utöver de ämnesvisa uppföljningarna redovisas inga gemensamma analyser av skolans samlade kunskapsresultat. I kvalitetsrapporten saknas till exempel en samlad uppföljning av skolans kunskapsresultat i form av exempelvis meritvärde, elevers behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram och andelen som når kunskapskraven i alla ämnen. Av nationell statistik över slutbetygen för de senaste fem åren framgår att skolans genomsnittliga meritvärde och andelen elever som når kunskapskraven i alla ämnen har legat under rikets medelvärden. Andelen elever som är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram har två av de fem åren legat i nivå med eller över rikets medelvärde.

Jämställdhetsarbetet

Det bedrivs inte något strategiskt jämställdhetsarbete på skolan och rektorn har inte försäkrat sig om att varje lärare och all personal verkar för att jämställdhetsperspektivet genomsyrar skolans undervisning och arbete. Av intervjuer med lärare, rektorn och elevhälsan framgår att skolans likabehandlingsteam har genomfört några insatser som rör jämställdhetsarbetet exempelvis har de utarbetat ett material med några diskussionsövningar där de samtalar om normer, manlighet och kvinnlighet, i pojk- och flickgrupper. Likabehandlingsteamet har däremot inte något specifikt fokus på jämställdhetsuppdraget. Skolans socialpedagog nämns också i några intervjuer som en aktör i jämställdhetsarbetet men uppger själv att hen är anställd för att arbeta med psykisk ohälsa och att i tjänsten ingår att bedriva ett

förebyggande arbete för att få fler ungdomar att klara av fler betyg. Arbetsinsatserna riktar sig främst mot flickor och det handlar om att skapa trygghet, självkänsla och sociala kontakter. Lärarna berättar emellertid att rektorn har varit tydlig med att jämställdhetsarbetet är ett område som lärarna ska arbeta med i alla ämnen. Det finns också några lärare som kan beskriva enstaka jämställdhetsrelaterade insatser som de gör i undervisningen, till exempel att de använder skönlitteratur för att komma in på frågor om bland annat könsroller. Men det finns också lärare som ger uttryck för att de tycker att jämställdhetsuppdraget är svårt och de kan inte heller ge några tydliga exempel på hur de arbetar med uppdraget. Eleverna upplever inte heller att jämställdhet tas upp i undervisningen men berättar att de i årskurs 8 hade en temadag om jämställdhet. Elevhälsan berättar att eleverna då tyckte att det var väldigt olika hur medvetna deras lärare var vad gäller jämställdhetsarbetet. Eleverna på skolan har också uttryckt att de utifrån kön kan bli bemötta mycket olika av lärarna. Detta har lyfts med personalen men det finns ännu inga åtgärder, uppger elevhälsan. Vidare framgår av skolans dokumenterade kvalitetsarbete att de följer upp bland annat disciplinära åtgärder, anmälningar om kränkande behandling, extra anpassningar och särskilt stöd samt kunskapsresultaten på ett sådant sätt att könsmönster skulle kunna uppmärksammas, men analysen av orsakerna till eventuella könsmönster och åtgärder kopplade till analysen är i de flesta fall begränsad eller obefintlig.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Att rektorn tillsammans med personalen analyserar kunskapsresultaten med syfte att dels hitta vad som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen, dels få underlag till hur undervisningen kan utvecklas för att höja kunskapsresultaten.
- Att rektorn leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver utveckla arbetet med att analysera skolenhetens kunskapsresultat. Som framgår av intervjuer och dokumentation följer skolan till stora delar upp resultat, genomförande och förutsättningar men kvaliteten på analyserna till vad som orsakar kunskapsresultaten är ofta låg och de saknas ibland helt. Som följd av detta riskerar skolan att förbise orsakerna till låg måluppfyllelse och därmed riskerar skolan också att förbise relevanta förbättringsåtgärder.

Enligt 4 kap. 4 och 5 §§ skollagen ska rektorn ansvara för att en systematisk och kontinuerlig planering, uppföljning och utveckling av utbildningen i förhållande till de

nationella målen genomförs under medverkan av personal och elever. Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98, s. 26) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, framgår att rektorn bör sammanställa enhetens resultat och se till att det finns underlag som visar hur förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen påverkat måluppfyllelsen. Det framgår vidare (s. 28) att det är viktigt att rektorn följer upp hur arbetssätt och metoder i undervisningen påverkar elevernas lärande och utveckling. Det anges också (s. 31 f) att utifrån uppföljningen bör rektorn tillsammans med personalen bland annat analysera vad i verksamheten som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen. Analysen kan utgå från diskussioner avseende exempelvis vilken betydelse olika arbetsformer och arbetssätt har för måluppfyllelsen, hur undervisningstiden utnyttjas, hur personalens kompetens, värderingar, förhållningssätt och arbetssätt påverkar elevernas möjligheter att nå kunskapsmålen, och huruvida personalen har tillräckligt med kompetens för sitt uppdrag.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn fördjupar skolans analys av kunskapsresultaten för att kunna skapa sig en nulägesbild och kunna utöva ett tydligt och ändamålsenligt pedagogiskt ledarskap. Det handlar om att identifiera möjliga orsaker till skolenhetens låga måluppfyllelse, men också att ta fasta på framgångsfaktorer i de fall – till exempel i enskilda ämnen eller hos elever som undervisats av enskilda lärare – där måluppfyllelsen är hög. För att kunna identifiera möjliga orsaker till skolans måluppfyllelse behöver rektorn ställa de olika resultaten i relation till varandra och analysera exempelvis kunskapsresultat i förhållande till undervisningens genomförande och kvalitet. Med utgångspunkt i orsaksanalysen behöver rektorn sedan identifiera utvecklingsområden tillsammans med personalen och därefter prioritera, besluta om och planera förbättringsåtgärder för att utveckla utbildningen. Det är också viktigt att ta del av vad vetenskap och beprövad erfarenhet lyfter fram som betydelsefullt i de pedagogiska processerna.

Skolinspektionen bedömer vidare att rektorn också behöver utveckla arbetet med att systematiskt leda och styra ett strategiskt jämställdhetsarbete på skolan och säkerställa att alla elever oavsett könstillhörighet ges samma förutsättningar att lära och utvecklas. Som framgår ovan bedrivs det inte något systematiskt jämställdhetsarbete på skolan och den uppföljning och analys som görs och som skulle kunna uppmärksamma könsmönster, håller för låg kvalitet. Detta leder till att skolan inte har relevanta underlag för att kunna bedöma om alla elever oavsett könstillhörighet har samma förutsättningar att lära och utvecklas samt att vid behov identifiera och vidta relevanta åtgärder.

Av Lgr 11, avsnitt 1 och 2.8 ska skolan verka för jämställdhet och aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Det framgår vidare att hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans, samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur dessa kan begränsa människors livsval och livsvillkor. Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har också ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn genom att leda ett strategiskt jämställdhetsarbete skapar en gemensam kunskap hos personalen kring hur de ska arbeta så att utbildningen är jämställd och att alla elever ges samma möjligheter att lyckas i skolan, oavsett könstillhörighet. Ett sådant strategiskt arbete kan exempelvis innebära gemensamma analyser och diskussioner kring förhållningssätt kopplat till kön. Likaså kan det innebära en analys av, och gemensam diskussion om, på vilket sätt undervisningen eventuellt kan utvecklas för att öka både flickors och pojkars betygsresultat. I detta arbete ingår att analysera om det finns mönster på skolan och i undervisningen som tyder på att särskilt flickor eller pojkar påverkas i utbildningen utifrån könstillhörighet. Skolan behöver ha strategier som följs upp och omprövas för att på ett effektivt sätt motverka traditionella könsmonster. Det är av vikt att varje lärare särskilt verkar för att flickor och pojkar får lika stort inflytande i undervisningen. För att detta ska fungera behöver rektorn ta ansvar för att tydliggöra vikten av att detta arbete bedrivs, säkerställa att förutsättningarna finns för samverkan och gemensamma diskussioner och följa upp det arbete som bedrivs på området. Utbildningens organisering, innehåll och arbetsformer bör systematiskt och löpande följas upp på ett sådant sätt att eventuella könsmonster uppmärksammas.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att granskningen visar att lärarna anpassar innehåll och arbetssätt efter eleverna. Lärarna skapar också en strukturerad och varierad undervisning. Däremot skiftar det mellan lärarna hur väl de förmår att ge eleverna ett aktivt lärostöd. Lärarna uppvisar även blandade förväntningar på elevernas kunskapsutveckling och undervisningen kan på ett bättre sätt bidra till elevernas motivation. Eleverna förstår sällan syftet med lektionen och de ges få tillfällen att reflektera över och utveckla medvetna strategier för sitt lärande. De ges också små möjligheter att påverka innehåll och planering av undervisningen.

Lärarna anpassar innehåll och arbetssätt efter eleverna. Eleverna berättar exempelvis att de tycker att det finns möjligheter att få mer utmanande uppgifter i de flesta ämnen och att det finns olika material att arbeta med. Av både lektionsobservationer och intervju med lärarna framgår att de exempelvis använder utbildningsmaterial och hjälpmedel för att anpassa undervisningen efter elevernas behov. På många lektioner finns det även med en resursperson som vid behov kan hjälpa till att anpassa undervisningen. Skolan arbetar också strukturerat med extra anpassningar.

Lärarna skapar en strukturerad undervisning som utgår ifrån de nationella målen i läroplanen men eleverna förstår inte alltid syftet med lektionen. Både eleverna och läraren berättar att det finns en tydlig struktur på lektionerna. Lektionerna börjar med att lärarna hälsar eleverna välkomna. Lärarna skriver upp på tavlan eller berättar om, start- och stopptider samt lektionens olika moment. Innan läraren avslutar lektionen samlar hen oftast eleverna och det sker mestadels ett samlat och lugnt avslut. Eleverna uppger att lärarna inför ett nytt arbetsområde visar dem målen och kunskapskraven för området. Däremot berättar eleverna att det sällan är några lärare

som på ett kortfattat och för eleverna lättförståeligt sätt kan förmedla vad eleverna ska lära sig under lektionen och vad de olika aktiviteterna syftar till. Det finns undantag och det är exempelvis inom ämnet idrott och hälsa, där lärarna synliggör syftet med lektionen.

Lärarna skapar också en varierad undervisning men det skiftar mellan lärarna hur väl de förmår att ge eleverna ett aktivt lärarstöd. Både elever och lärare berättar att undervisningen är varierad vad gäller arbetsuppgifter och arbetssätt. Av intervjuer och lektionsobservationer framgår det att många lärare hjälper och leder eleverna framåt i deras kunskapsutveckling men det är också tydligt att vissa lärare inte lyckas med detta. Det finns lärare som brister i att på ett konstruktivt sätt vidta åtgärder så att alla elever kommer igång med sitt skolarbete och det finns lärare som inte lyckas få eleverna att lyssna på varandras åsikter med intresse, allvar och respekt.

Lärarna uppvisar blandade förväntningar på elevernas kunskapsutveckling och undervisningen kan på ett bättre sätt bidra till elevernas motivation. Visserligen berättar eleverna att de upplever att deras lärare tror att de åtminstone kan klara av godkänt och lärarna berättar att de visar förväntningar på elevernas förmåga bland annat genom att ställa krav. Samtidigt berättar vissa lärare att de låter eleverna själva välja nivå på de uppgifter de vill arbeta med under lektionerna och att i vissa ämnen får eleven själv välja nivå på provuppgifter. De kan antingen välja en lättare uppgift på E-nivå där eleven inte har möjlighet att visa mer utvecklade kunskaper eller en svårare uppgift där denna möjlighet finns men där det också finns en risk att de inte lyckas lösa uppgiften alls. Av lektionsobservationer framgår att vissa elever gör genomtänkta överväganden där de tycker att det är bättre att klara en E-uppgift än att misslyckas på en svårare uppgift. I skolans kvalitetsrapport 2017/2018 finns det också flera exempel där lärarna beskriver låga förväntningar på vissa elever. Där kan elever bland annat beskrivas som omotiverade eller att de anser att uppgifterna inte är tillräckligt viktiga för att de ska anstränga sig för att lösa dem. Detta samtidigt som eleverna berättar att många av deras lärare är dåliga på att ge dem förklaringar till varför de ska lära sig något. När de frågar kan de få svar från lärarna att, detta kommer på provet eller att detta behöver de kunna inför gymnasiet.

Eleverna har små möjligheter att påverka innehåll och planering av undervisningen. Eleverna ges också få tillfällen att reflektera över sitt lärande och att utveckla medvetna strategier för sitt lärande. Av elevintervjuer framgår att eleverna tycker att det sällan ges utrymme att reflektera över sitt lärande och att de sällan pratar om olika strategier för att lära in nya kunskaper. Eleverna berättar exempelvis att de flesta lektionerna bara slutar utan att de har någon sammanfattning av vad de har arbetat med eller någon reflektion över den egna arbetsinsatsen eller vad de lärt sig.

Undantag är dock enligt eleverna de samhällsorienterande ämnena samt idrott och hälsa, där de mer regelbundet får reflektera över sitt lärande. Vidare uppger eleverna att de i några ämnen kan få vara med och påverka om de exempelvis ska arbeta självständigt eller i grupp eller hur de ska redovisa sina kunskaper, medan de helt saknar denna möjlighet i andra ämnen. Eleverna kan dessutom bara komma ihåg ett fåtal tillfällen då de har fått vara med och utvärderat undervisningen. De har inte heller märkt att utvärderingarna leder till någon förändring. Lärarna ger emellertid i intervjun lite olika exempel på hur eleverna kan få vara med och utvärdera undervisningen. Någon berättar att de gör utvärderingar i slutet av terminen och att läraren sedan tar hänsyn till elevernas åsikter vid planeringen av nästkommande termins undervisning men att hen inte berättar detta för eleverna. Andra lärare låter eleverna utvärdera vid slutet av årskurs 9 eller vid byte av lärare. Men det finns också några lärare som uppger att de mer systematiskt utvärderar undervisningen med eleverna, under eller efter varje arbetsområde och där resultatet av utvärderingen diskuteras med eleverna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att undervisningen utvecklas så att elevernas inflytande på undervisningen i högre grad omfattar ämnets innehåll.

Skolinspektionen bedömer att arbetet med att ge eleverna inflytande på undervisningens innehåll behöver utvecklas. Som framgår av området ovan så ges eleverna möjlighet till ansvar och inflytande inom några ämnen, främst inom val av arbetssätt och redovisningsformer. För att inflytandet ska vara reellt behöver eleverna dock stimuleras till att ta aktiv del i planering och utvärdering av undervisningen. För att ytterligare utveckla undervisningen så att den bedrivs i demokratiska arbetsformer och utvecklar elevernas förmåga och vilja att ta ett personligt ansvar är det viktigt att läraren inhämtar elevernas synpunkter på hur undervisningen genomförts med avseende på innehåll, arbetsformer och arbetssätt och ger dem möjlighet att tänka på och reflektera över undervisningens kvalitet.

Av 4 kap. 9 § skollagen framgår att barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att aktivt ta del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för barnens och elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Av Lgr 11, avsnitt 2.3, framgår att de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever. Skolans mål är att varje elev successivt ska utöva ett allt större inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan. Som ett led i detta arbete ska läraren svara för att elevernas inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Av läroplanen framgår vidare att eleverna även ska få en undervisning som ger dem möjlighet att få ett reellt inflytande över undervisningens innehåll.

Skolinspektionen rekommenderar därför att eleverna i större utsträckning ges inflytande på undervisningens innehåll. Även om undervisningen ska styras av läroplanen finns det utrymme för elevers inflytande. När det gäller val av innehåll i undervisningen finns det exempelvis utrymme för lärare och elever att tillsammans i planeringen resonera kring vad det centrala innehållet i detalj ska fokusera på inom respektive ämne. För att möjliggöra detta på skolan kan rektorn skapa förutsättningar för lärarna att gemensamt diskutera kring hur detta inflytande kan ske i olika ämnen och vilka förutsättningar som eleverna behöver för att utöva detta inflytande. Det är viktigt att eleverna upplever att lärarna tar tillvara på deras synpunkter för att utveckla undervisningen. Att eleverna uppfattar att deras upplevelser och erfarenheter tas tillvara kan uppmuntra dem till att ta ett större ansvar och leda till att de känner sig mer engagerade i undervisningen.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att det finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet på skolan. Arbetet bygger på en analys av hur eleverna upplever tryggheten på skolan och en medvetenhet om att tryggheten kan påverka elevernas lärande. Granskningen visar dock att lärarna har olika förhållningssätt i arbetet med att skapa studiero och det finns lärare som inte lyckas med att vidta åtgärder som skapar en lugn miljö.

Det finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet på skolan och arbetet bygger bland annat på analyser av hur eleverna upplever tryggheten på skolan. Både elever och elevhälsan uppger att de flesta elever upplever att de är trygga. Det finns ett likabehandlingsråd som består av elever samt kurator och fritidsledare, och det finns ett likabehandlingsteam, som består av personal från alla arbetslag och från elevhälsan. Skolan använder sig av olika typer av enkäter och synpunkter från skolans olika forum för att följa upp och utvärdera tryggheten. Utifrån dessa uppföljningar och andra signaler formas arbetet. Ett exempel är att det, efter en allvarlig incident våren 2018, genomfördes en enkät för att ta reda på eventuella riskområden gällande trygghet för eleverna. Resultatet blev att det redan befintliga arbetet med rastvärdar utvecklades och att personalen nu försöker vara mer synliga utomhus på rasterna. Detta arbete kommer att följas upp och utvärderas för att se om denna åtgärd skapar en tryggare skolmiljö för eleverna. Skolan har också på försök infört pedagogisk lunch då lärarna sitter ihop med eleverna och äter i matsalen, vilket enligt personalen har haft positiv inverkan på matmiljön. Vidare har föregående års problem med inbrott i skåp lösts genom att sätta upp kameror. Skolan har även arbetat strukturerat med att förebygga nätkränkningar och de har genomfört temadagar då de har arbetat med normer och värden. Förra året märktes tecken på rasism bland elever och skolan påbörjade därför ett arbete kring detta. Arbetet har inletts med insatser i årskurs 7, där eleverna under fem tillfällen á 80 minuter arbetar med normer och värde. Det finns däremot en viss variation hos personalen gällande att upprätthålla ett gemensamt förhållningssätt till elevernas språkbruk. Både elever och elevhälsan uppger att det kan förekomma ett "hårt" språkbruk elever emellan, oftast på raster. Som ett resultat av detta ingår även språkbruket i det värdegrundsarbete som genomförs i årskurs 7. Av intervjun med elevhälsan framgår att elevhälsan har arbetat med personalen för att de ska stanna upp och markera mot kränkande språkbruk och prata med eleverna om varför de uttrycker sig kränkande. Uppfattningen är emellertid att det inte är all personal som ingriper. Både elever och elevhälsan uppger att lärarna gör olika och reagerar på olika saker. Enligt elevhälsan följer inte all personal skolans riktlinjer kring hur man agerar vid kränkande språkbruk.

Det bedrivs inte i tillräcklig utsträckning ett samlat arbete för att skapa studiero och det finns lärare som inte lyckas med att skapa, upprätthålla och vid behov återställa ordningen i klassrummet så att eleverna kan tillgodogöra sig undervisningen. Av intervjuerna framgår det visserligen att skolan har deltagit i kommungemensamma satsningar på ledarskapet i klassrummet och på bemötande. Rektorn, biträdande rektorn och specialpedagogen berättar också att de valde att fokusera på studiero när de gjorde lektionsobservationer under föregående läsår. Detta gjorde de genom att

granska uppstarter och avslutningar av lektionerna. Vidare framgår det av intervjuer med elevhälsan och lärarna att det gemensamma förhållningssättet som skolan har för att skapa arbetsro i klassrummen kommer till uttryck genom en gemensam struktur på lektionerna med en gemensam uppstart och avslutning samt att de har gemensamma ordningsregler, exempelvis avseende mobiltelefoner. Trots detta visar Skolinspektionens lektionsobservationer och elevernas berättelser att det varierar mycket mellan lärarna om det är studiero på lektionerna eller inte. Det förekommer lektioner som präglas av studiero men det förekommer också lektioner som är röriga och pratiga, med elever som i stor utsträckning ägnar sig åt annat än skolarbetet och elever som upplever sig störda i sitt arbete. Det varierar också om lärarna upprätthåller ordningsreglerna avseende mobiltelefoner, vissa lärare ser till att alla mobiler lämnas in i början av lektionen medan andra inte gör det. Detta resulterar i att det på vissa lektioner förekommer att elever använder sina mobiler till annat än studierna, vilket också stör andra elever i deras arbete.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ser till att lärarna på skolan har ett gemensamt förhållningssätt för att skapa studiero samt ändamålsenliga metoder för att upprätthålla och vid behov återställa ordningen i klassrummet.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver utveckla arbetet med att ge alla lärare förutsättningar för och kunskaper om ändamålsenliga metoder för att skapa, upprätthålla och vid behov återställa ordningen i klassrummet. Som framgår ovan finns det stora variationer i hur väl lärarna lyckas med att skapa studiero på lektionerna. En följd av detta är att det återkommande finns elever som ägnar sig åt annat än skolarbete och elever som upplever sig störda i sitt skolarbete.

Av 5 kap. 2 § skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Skolan har påbörjat ett arbete för att utveckla ett gemensamt förhållningssätt kring arbetet med att skapa studiero, Skolinspektionen rekommenderar att rektorn fortsätter detta arbete och att också systematiskt följa upp resultatet av det. Det räcker inte med att ha kommit överens om ett gemensamt förhållningssätt för att skapa studiero om inte alla lärare också har den förståelse, förmåga och de metoder som krävs för att följa förhållningssättet. Därför bör det i skolans arbete för att skapa studiero också ingå att identifiera situationer där studieron behöver förbättras och

sätta in riktade resurser som långsiktigt och varaktigt kan ge lärarna redskap för att själv skapa och vidmakthålla en god studiero för alla elever.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn ger lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar och betyg, men rektorn behöver i större utsträckning säkerställa att alla också gör detta och att olika metoder används. Rektorn ger också lärarna i uppdrag att analysera eventuella skillnader i betyg mellan olika årskurser och mellan nationella prov och slutbetyg. Rektorn gör dock ingen egen analys ur ett likvärdighetsperspektiv och diskuterar inte heller lärarnas analyser med dem.

Rektorn ger lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar och betyg men behöver säkerställa att alla också gör detta. Genom intervjuer framgår att lärarna ges förutsättningar för samrättning och sambedömning av nationella prov och för att föra kontinuerliga samtal kring bedömning i ämneslagen. Varje ämneslag utformar dock själva sitt arbete och det har resulterat i en stor variation mellan ämneslagen kring hur och om detta arbete sker. Av intervjuer med lärarna framgår det att i några ämneslag sker ett strukturerat arbete med sambedömning och det finns också ämneslag som har arbetat fram gemensamma bedömningsmatriser och som har påbörjat ett arbete med att bygga upp en bank av bedömda elevarbeten som de kan använda både i undervisningen tillsammans med eleverna och för att göra likvärdiga bedömningar sinsemellan. Men det finns också ämneslag där det inte sker någon strukturerad sambedömning alls utan om det sker sambedömning, så beror det på ett någon enskild lärare är osäker på en enskild bedömning och vill ha kollegornas synpunkter. Vidare har några ämneslag också ett visst utbyte med andra skolor där de diskuterar bedömning och betygssättning medan detta saknas helt för andra.

Rektorn låter lärarna analysera eventuella skillnader i betyg mellan olika årskurser och mellan nationella prov och slutbetyg, men gör ingen egen analys ur ett

likvärdighetsperspektiv och diskuterar inte heller lärarnas analyser med dem. Av dokumentation och intervjuer med lärare och rektorn framgår att analysen av betygsättningen är begränsad och att rektorn inte analyserar betygsresultaten för att se skillnader och variationer som exempelvis kan tyda på ett behov av att utveckla bedömarkompetensen hos enskilda lärare. I samband med skolans kvalitetsarbete låter rektorn lärarna analysera de ibland stora återkommande skillnader, som finns mellan nationella prov och slutbetyg. Exempelvis visar nationell statistik att 29,4 - 59,6 procent av eleverna fick ett högre slutbetyg i matematik i jämförelse med provbetyget, under perioden 2014-2017. Rektorn gör emellertid inga egna analyser av orsakerna eller för några fördjupade samtal med lärarna för att analysera orsakerna till skillnaderna utan uppger att hen godtar de motiveringar som lärarna lämnar in. Lärarna berättar vidare att rektorn kan ställa frågor om exempelvis vilka underlag lärarna använder för bedömning och betygsättning, men att de inte har diskuterat med rektorn om sin bedömningskompetens ur ett likvärdighetsperspektiv.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor följer upp och analyserar att lärarnas bedömning och betygssättning av elevernas kunskaper är likvärdig.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera eventuella skillnader och avvikelser i lärarnas bedömningar och betygssättning. Som framkommer ovan har inte rektorn system för uppföljning och analys av lärarnas betygssättning. Analys av eventuella skillnader i bedömning och betygssättning är ett viktigt redskap i rektorns arbete med att säkerställa likvärdighet och möjligheten att sätta in och genomföra relevanta förbättringsinsatser.

Av 1 kap. 9 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den ordnas och av 3 kap. 14 § framgår att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 299) framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att se till att lärarna dels är väl förtrogna med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att utveckla arbetet med att säkerställa att betygen är likvärdiga och rättvisa. Detta för att höja skolans kvalitet avseende

bedömning och betygssättning och utjämna eventuella skillnader inom skolan mellan lärare, ämnen och årskurser. På skolan analyserar lärarna skillnader mellan slutbetyg och nationella prov, men arbetet kan utvecklas genom att rektorn tillsammans med lärarna fördjupar orsaksanalyserna och exempelvis analyserar eventuella avvikelser mellan flickors och pojkars slutbetyg i förhållande till de nationella proven. Rektorn kan även behöva utveckla analysen av lärarnas bedömning och betygssättning till att omfatta avvikelser mellan lärares betygssättning i olika klasser och mellan olika ämnen. Av skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2018:247, s. 44) med kommentarer om betyg och betygssättning framgår att utifrån vad uppföljningen av betygen och betygssättningen visar kan rektorn behöva sätta in olika insatser. Det kan handla om att se över hur organisationen kan förändras, att vid behov säkerställa att lärare får kompetensutveckling som syftar till att sätta betyg enligt bestämmelserna eller att utveckla undervisningen. Vidare framgår det, av samma allmänna råd (s. 46), att det är viktigt att skolenheten har rutiner för att analysera betyg och nationella provbetyg ur olika perspektiv för att säkerställa att betygen är så rättvisande och likvärdiga som möjligt och att de nationella proven särskilt har beaktats. Om det kommer fram att det finns avvikelser mellan betyg och provbetyg, är det av vikt att rektorn undersöker vad avvikelserna kan bero på och om de är motiverade eller inte.

På Skolinspektionens vägnar

X Maria Sundkvist

Beslutsfattare/Avdelningschef
Signerat av: Maria Sundkvist

X Ingela Djurberg

Föredragande/Utdare
Signerat av: Ingela Djurberg

I handläggningen av ärendet har även utredarna Stina Nilsson och Åsa Rasmussen medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 8 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor och biträdande rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 8 oktober 2018 och den 10 oktober 2018. Besöket genomfördes av Ingela Djurberg och Stina Nilsson.

Huvudmannen för Stora Vallaskolan är Degerfors kommun. Stora Vallaskolan är kommunens enda högstadieskola och har cirka 310 elever fördelade på årskurserna 7-9. Personalen består av cirka 50 personer med olika kompetenser och de är uppdelade i fyra arbetslag. Skolan leds av en rektor som till sitt stöd har en biträdande rektor och en ledningsgrupp som förutom rektorn och biträdande rektor också inkluderar en representant från varje arbetslag.

Kunskapsresultat årskurs 9

Av nationell statistik över slutbetygen läsåret 2017/18 framgår att 70,0 procent (75,6) av eleverna uppnådde kunskapskraven i alla ämnen. Andelen elever som var behöriga att söka till yrkesprogram var 85,0 procent (84,4) och det genomsnittliga meritvärdet var 206,1 (228,7). Siffrorna inom parantes motsvarar det genomsnittliga värdet för riket.

Vidare visar statistiken för läsåret 2017/18 att flickorna nådde högre resultat än pojkarna vad gäller genomsnittligt meritvärde och att uppnå kunskapskraven i alla ämnen. När det gäller behörighet till yrkesprogram hade flickorna däremot ett lägre resultat än pojkarna vilket inte har hänt sedan läsåret 2013/14. Sett över en femårsperiod har den stadigt uppåtgående trenden för flickornas resultat vad gäller meritvärde, behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram samt nått kunskapskraven i alla ämnen brutits i samtliga dessa parametrar i och med läsåret 2017/18. Sett över samma period har pojkarnas resultat varierat mer över åren men trenden för pojkarnas resultat är att meritvärdet inte har förändrats, behörigheten till gymnasiets yrkesprogram har ökat något under femårsperioden och andelen pojkar som har nått kunskapskraven i alla ämnen har varierat mycket över åren.